

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Σχολή Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών
Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας

Ελληνικά κείμενα της Βυζαντινής και Οθωμανικής
εποχής και η διδακτική τους αξιοποίηση

Διδάσκων: Δημοσθένης Στρατηγόπουλος
Φοιτητής :

Ταυτότητα

- Διδάσκων:
- Τάξη: Β' Λυκείου
- Διδακτική ενότητα: Η άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453
- Αριθμός μαθητών: 20
- Διδακτικές ώρες: δύο ώρες (90')
- Τόπος διδασκαλίας: σχολική αίθουσα

Υλικοτεχνική υποδομή

- Σχολικό βιβλίο
- Η/Υ
- Προβολέας
- Power point
- Γραπτές πηγές (πρωτογενείς)
- Εικόνες
- Χάρτες

Οργάνωση της τάξης

- Χωρισμός σε ομάδες (μικτές)
- Σε σχήμα Π
- Τέσσερις ομάδες των πέντε ατόμων

Διδακτική μέθοδος

- Ομαδοσυνεργατική
- Μαθητοκεντρική
- Διερευνητική

Διδακτικοί στόχοι Γνωστικοί

- Να γνωρίσουν οι μαθητές το ιστορικό γεγονός της άλωσης.
- Να κατανοήσουν οι μαθητές ποιες ήταν οι αιτίες-λόγοι που οδήγησαν στην άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους το 1453.
- Να πληροφορηθούν οι μαθητές για τις πολιτικές-οικονομικές συνθήκες κάτω από τις οποίες έγινε η άλωση.
- π.χ. εξάπλωση των Οθωμανών στη Μικρά Ασία και στα Βαλκάνια, εδαφική συρρίκνωση του Βυζαντινού κράτους (κυρίως μέσω χαρτών).
- Στρατιωτική υπεροχή των Οθωμανών έναντι του Βυζαντίου.
- Οικονομική παρακμή: συνεχείς υποτιμήσεις του βυζαντινού νομίσματος, βαριά φορολόγηση, φτώχεια και εξαθλίωση.
- εμφύλιοι πόλεμοι, δυναστικές διαμάχες, κοινωνικές επαναστάσεις.
- στρατιωτική αποδιοργάνωση του Βυζαντινού κράτους, κυριαρχία ξένων μισθοφόρων.
- οικονομική διεύθυνση των ιταλικών ναυτικών κρατών της Βενετίας και της Γένοβας και Βενετικές και Γενουατικές κτήσεις στη Βυζαντινή επικράτεια.

Διδακτικοί στόχοι Γνωστικοί

- Να εξοικειωθούν οι μαθητές με τους χάρτες - απόκτηση βασικών γεωγραφικών γνώσεων - κατανόηση του ιστορικού χώρου και χρόνου.
- Να καλλιεργήσουν-αναπτύξουν οι μαθητές την κριτική τους σκέψη.
- Να καλλιεργήσουν οι μαθητές ιστορικές δεξιότητες όπως αυτή της περιγραφής-ανάλυσης-κριτικής επεξεργασίας-σύνθεσης πηγών - εξαγωγής συμπερασμάτων, αφήγησης, διήγησης. Να αναπτύξουν την επιχειρηματολογία τους και τη τεκμηρίωση των απαντήσεων τους.
- Να μάθουν οι μαθητές την ημερομηνία «σταθμό» της άλωσης της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους στις 29 Μαΐου 1453.
- Να κατανοήσουν οι μαθητές τα στάδια της πολιορκίας και της στρατιωτικής προετοιμασίας των Οθωμανών σε ξηρά και θάλασσα.

Διασύνδεση με άλλα μαθήματα

- Γεωγραφία

Διδακτικοί στόχοι Γνωστικοί

- Να κατανοήσουν οι μαθητές την ιστορία ως κάτι πολυδιάστατο και πολύπλευρο καθώς και τη θεμελιώδη σχέση ανάμεσα στα αίτια και στο αποτέλεσμα (τίποτα δεν είναι τυχαίο και ζαφνικό π.χ. η άλωση της Κων/λης).
- Να προβληματιστούν οι μαθητές για το πώς συμβαίνει ένα μεγάλο ιστορικό γεγονός όπως αυτό της άλωσης δηλαδή κατανόηση των αιτιών, παραγόντων, συνθηκών και σύνθεσης του «ιστορικού πάζλ».
- Να κατανοήσουν βαθύτερα την ιστορική σημασία των αλλαγών που συνέβησαν την περίοδο του 14^{ου} με 15^{ου} αιώνα.
- Να κατανοήσουν οι μαθητές την στρατιωτική υπεροχή των Οθωμανών σε σχέση με το αποδυναμωμένο στρατιωτικά και οικονομικά Βυζάντιο. Αποδυνάμωση του στρατού και του Βυζαντινού στόλου και κυριαρχία ξένων μισθοφόρων.

Συναισθηματικοί στόχοι

- Να αποκτήσουν οι μαθητές στάσεις «ζωής» όπως είναι η αγάπη για μάθηση- διάθεση για παρακολούθηση μέσω της ενεργούς συμμετοχής τους στην ομάδα και στον πρωταγωνιστικό τους ρόλο που αυτοί θα έχουν στο μάθημα καθώς και με την χρήση Η/Υ στα πλαίσια της παράδοσης του μαθήματος power point, διαδραστικός πίνακας, εικόνες, χάρτες.
- Να καλλιεργήσουν αξίες της συνεργασίας, της ομαδικότητας και του σεβασμού στη διαφορετικότητα (μεικτές ομάδες). Με την ενεργό συμμετοχή τους στην ομάδα και τη μεταξύ τους συνεργασία οι μαθητές θα γίνουν πιο «κοινωνικοί». Τα παιδιά θα γνωριστούν καλύτερα μέσω της συνεργασίας τους στην ίδια ομάδα και ακόμα και οι «αδύνατοι» και οι «ντροπαλοί» μαθητές θα συνεισφέρουν στα πλαίσια της κοινής τους συνεργασίας και δεν θα «στηγματιστούν μεμονωμένα» γιατί θα λειτουργούν σαν ομάδα ένα σύνολο. Καταμερισμός εργασίας- ανάθεση αρμοδιοτήτων – ευθυνών στα πλαίσια της ομάδας.

Περιγραφή μαθήματος

- Αφόρμηση – σύνδεση με τα προηγούμενα μαθήματα ερωτήσεις από τα προηγούμενα μαθήματα. Ολομέλεια της τάξης (5')
- Παράδοση μαθήματος- παρουσίαση του ιστορικού πλαισίου της εποχής- οικονομική, πολιτική, κοινωνική κατάσταση της εποχής. (15')
- Προβολή χαρτών-εικόνων μέσα στα πλαίσια της παράδοσης του μαθήματος.
- Χωρισμός σε ομάδες (μελέτη –επεξεργασία- ανάλυση γραπτών πρωτογενών πηγών- εικόνων- χαρτών και σύνθεση εργασιών) (30')
- Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων (20')
- Σχολιασμός- επεξεργασία- ανάλυση των εργασιών με τη συμμετοχή όλων των μαθητών (10')
- Συζήτηση- διάλογος με τους μαθητές ερωτήσεις προς τους μαθητές σύνοψη του μαθήματος, ερωτήσεις κατανόησης- συμπεράσματα μαθητών. (10')
- Αξιολόγηση των μαθητών από τις εργασίες και από τη συνολική τους συμμετοχή στο μάθημα (ερωτήσεις- σχόλια).

Ομάδα 1^η

• Η κατάρτηση του ναυτικού και η σημασία της

- Ενώ αυτή ήταν η κατάσταση των προηγμένων, υποβόσκουν στο βασίλειο μια σκέψη κάποιου απ' αυτούς που πάντα επιδιώκουν να φανούν αρεστοί στους ηγεμόνες. Γιατί περισσότερο από κάθε τι αγαπούν οι υπήκοοι να ακολουθούν τη βούληση των αρχόντων και, έχοντας εκείνη ως γνώμονα, να εναρμονίζουν τις σκέψεις και τα λόγια τους με όλες τους τις ενέργειες. Με αυτά γνωρίζουν να εξομαλύνουν εύκολα την έννοια των αρχόντων. Και η σκέψη ήταν η εδμή. Τώρα, έλεγον απομακρυνόμενοι όλα τα κακά, για τα οποία οι Ρωμαίοι, είχαν αυξήσει τόσο πολύ τον πολεμικό τους στόλο (ο Κάρλος, ο ρήγας της Ιταλίας, η βάση όλων των κακών, είχε φύγει από τη ζωή (1285), επομένως, είναι μάλιστα η δαπάνη για τα πλοία, η οποία επιβαρύνει το βασιλικό προϋπολογισμό σχεδόν περισσότερο απ' οποδήποτε άλλο. Αυτό, λοιπόν, μολοντί σίγησαν προφανή αίτια για τους Ρωμαίους, κρίθηκε κατάλληλο και χρησιμότερο από εκείνο που διόρισαν να ζητήσουν να φέρνεται και ήταν έτοιμοι, εξαιτίας τους, να διαλύσουν όλα εκείνα που στεριώνουν το κράτος, όπως ακριβώς στεριώνουν τις οικοδομές τα θεμέλια, τα ανωκώματα και οι τάφοι.
- Από εκεί ει έπειτα στάθηκε η αρχή και η βάση όλων των συμφορών για τους Ρωμαίους. Γιατί έκανε τους Λατίνους –που προηγουμένως φοβούνταν τη δύναμη των Ρωμαίων, θεωρώντας την απήρητη – να πάρουν δύναμη και να εξοπλιστούν, κάνοντας σχέδια για δυναμικές εξορμήσεις. Και οδήγησε, επίσης, στην αύξηση της θαλάσσιας δύναμης τους, σε λαμπρές επιτυχίες, σε κέρδη, και στην επέκταση της επιρροής και της δύναμης τους. Αντίθετα, οι Ρωμαίοι κατάρτησαν και αποδυναμώθηκαν λίγο-λίγο, χωρίς διακρίση, και την πρώτη μαρμά ακολούθησε η δεύτερη, προσθέτοντας καινούριες συμφορές. Γιατί διάφορες κατά διαστήματα πεπραχτές τριφρίες, πότε από εδώ, πότε από εκεί, πότε από αλλού, άλλες δυο και τρεις μαζί, ή και περισσότερες, ενέσκηπταν πλέον φόβος ακόμα και στην ίδια την πόλη. Γι' αυτό, τα νησιά και τα παράλια άρχισαν πια να υποφέρουν, επειδή δεν μπορούσαν με κανένα τρόπο να απαρτήσουν τις προσεγγίσεις και τους περιήλους των πεπρακτών πλοίων, και τα νησιά που ανεπαύονταν αυτά νύχτα και μέρα, και το φόβο των έρχαντων κινδύνων και του θανάτου, με τα οποία τους απειλούσαν.
- (Νικηφόρος Γρηγοράς, Βυζαντινί Συγγραφέας, Ρωμαϊκή Ιστορία Α' Περίοδος: 1204-1341)

Ομάδα 1^η

- Επειδή όμως το αυτοκρατορικό ταμείο δεν είχε χρήματα για τους μισθούς των στρατιωτών, ο αυτοκράτορας έδωσε διαταγή να αφαιρεθούν από τις εκκλησίες τα ιερά σκεύη και τα αφαιρετήρια των πιστών για να κατασκευαστούν νομίσματα. Κανένας δεν πρέπει να μας κατηγορήσει γι' αυτήν την πράξη σαν ιεραύλους επειδή το επέβαλλε η ανάγκη. Το ίδιο άλλωστε έκανε και ο Δαβίδ όταν πείνασε και έφαγε τους «άρτους της πρόθεσως», που μόνο οι ιερείς είχαν το δικαίωμα να φάνε. Ο αξιωματικός αυτοκράτορας είπε γι' αυτή την ενέργεια μας: «Αν ο Θεός γλιτώσει την Πόλη, θα τα επιστρέψω όλα τετραπλάσια στον Κύριο μου».
- (Γεώργιος Φραντζής, Το χρονικό της παλοκρατίας και της άλωσης της Κωνσταντινούπολης)

Ερωτήσεις

- Διαβάστε και αναλύστε τη πηγή.
- Ποιο είναι το βασικό θέμα της πηγής;
- Τι συμπεράσματα βγάξετε από τη πηγή;
- Ποιοι λόγοι ανάγκασαν τον αυτοκράτορα να προχωρήσει στη διάλυση του Βυζαντινού στόλου;
- Ποιες ήταν οι συνέπειες της απόφασης αυτής για την πορεία του Βυζαντινού κράτους;
- Πιστεύετε ότι η κατάρτηση του Βυζαντινού Ναυτικού εξαιτίας των οικονομικών προβλημάτων του κράτους συνέβαλε στην μείωση της ισχύος του Βυζαντίου έναντι των εξωτερικών του εχθρών και κατ' επέκταση στην απώλεια της κυριαρχίας του στα βυζαντινά εδάφη;
- Τι ιστορικές πληροφορίες αντλείτε από τη πηγή;
- Τι συμπεράσματα βγάξετε σχετικά με την οικονομική κατάσταση του Βυζαντινού κράτους λίγο πριν την άλωση της πόλης;
- Πιστεύετε ότι η άσχημη οικονομική κατάσταση του Βυζαντίου επηρέασε αρνητικά την πορεία του κράτους σε σχέση με τους εξωτερικούς του εχθρούς; Αναφερθείτε σε διάφορους τομείς π.χ. πολιτική ισχύ του κράτους, στρατιωτικός τομέας, εδάφη του κράτους κλπ. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Ερωτήσεις

- Τι παρατηρείτε στους δύο χάρτες σχετικά με τα εδάφη της Βυζαντινής αυτοκρατορίας;
- Ποια ήταν τα εδάφη της Βυζαντινής αυτοκρατορίας κατά το 1265 και ποια το 1360;
- Ποιοι είναι οι κυριότεροι αντίπαλοι- γειτονικά κράτη του Βυζαντινού κράτους στην ευρύτερη περιοχή σε Ανατολή και Δύση;
- Ποιες είναι οι κυριότερες αιτίες της εδαφικής συρρικνώσεως του Βυζαντινού κράτους από το 1265 έως το 1360;

Ομάδα 2^η

- Η Καταλανική Εταιρεία και η δράση της
 - Συμβιβασταν, λοιπόν, μεταξύ τους και, αφήνοντας τα όπλα, έζησαν οι ρήγες σε αδιάφορατη ειρήνη, και τότε άρχισαν οι σύμμαχοι του Θεοδέραχου να φέρνονταν να στραφούν για να βρουν πηγή κέρδους. Γιατί αυτοί δεν είχαν ούτε σπία ούτε μόνιμες εγκαταστάσεις που θα επέτρεπαν την επήκοα τους. Συγκροτήθηκαν άλλος από εδώ κι άλλος από εκεί, χωρίς αποσκευές και ρούχα, με σκοπό το ληστρικό κέρδος, και ζούσαν ζωή περιπλανώμενου ταξιδετή. Αποφασίζε, λοιπόν, ο αρχηγός τους, ο Ροντέριος, να στείλει πρεσβεία στο βασιλιά Ανδρόνικο, προτείνοντας του να συμμετάσχει μαζί τους και να τους αναθέσει τον πόλεμο εναντίον των Τούρκων, ένα βήμα το ήθελε κι εκείνος, ο βασιλιάς. Δέχτηκε με μεγάλη ευχαρίστηση την πρεσβεία, οπότε σημειώθηκε ενέκεος και ήρθε από τη Σικελία, φέρνοντας μαζί του δυο δηλαδή άνδρες (1303). Απ' αυτούς, τους γίαιους τους ονόμαζε Καταλανούς, γιατί κυρίως απ' αυτά τα γένος καταγόταν, και τους άλλους γίαιους Καρθεναίους. Έτσι λέγονται στα Ιταλικά οι τεράστιοι στους πολέμους, και η αυτό τους αποκαλούσε με τούτο το όνομα, επειδή τους είχε υποβοηθήσει σε τέτοια αποστολή.
 - Αυτών, λοιπόν, μόλις ήρθε, τον έκανε αιχμάλωτο ο βασιλιάς, γυμρώ του, δίνοντας του την ανάμνη του, Μαρία, τη θυγατέρα του Άσκω, και τον ανέθεσε στο κείμενο του μεγάλου δούκα, κι επειδή μετά από λίγο ήρθε κι άλλος, Καταλανός, ονόματι Πιργιέριος Τέντας, που τον είχε προσκαλέσει ο Ροντέριος, περιβάλλει ο βασιλιάς τον Ροντέριο με το σείμα του κίσσαρα και τον Πιργιέριο Τέντα κι εκείνο του μεγάλου δούκα. Τα κρίματά, όμως, που απαιτούνται για τα ρούχα τους, για τα δώρα τους και τους ετήσιους μισθούς τους, εξαιτίας της πλεονεξίας τους ήταν πάρα πολλά, με αποτέλεσμα πολύ σύντομα να αδαιστεί το βασιλικό ταμείο. Έτσι είχαν τα πράγματα, όταν ήρθε ο καιρός να περάσουν στην Ασία και να πολεμήσουν τους εβράιους, και βέβαια, δεν ερεσάσαν να πιο πόσο δικά προέλασαν με τις καλεσίες τους στις πολίες της Ασίας, όπου είχαν καταφύγει οι Ρωμαίοι. Τους άνδρες και τις γυναίκες τους μεταστρέψισαν χειρότερα κι από δούλους, και άρπαξαν όλα τα υπάρχοντά τους χωρίς κανέναν ενδοιασμό. Και φυσικά, όπως είναι λογικό, στους δρόμους τους συνέλασαν οι κατάρτες που ήθελαν μέσα από την άμνη εκείνων των ταλαιπωρημένων θυμάτων της πλεονεξίας τους. Αυτά διαδραματίστηκαν την πρώτη χρονιά.

Ομάδα 2^η

- Τους ήταν, όμως, αδύνατον να προχωρήσουν προς τα εμπρός χωρίς ανιχνεύτες, που θα ελέγχανε τις σκοτεινές και αδιάβατες οδούς, ώστε να τις χρησιμοποιεί ο στρατός με σχετική ασφάλεια, γιατί έβλεπαν ότι θα ήταν πολλές απώλειες, αν συνέλαξαν την εκστρατεία μέσα στο εχθρό έδαφος χωρίς να στείλουν μπροστά ανιχνεύτες. Δεν αγνοούσε ο Ροντέριος ότι κάτι τέτοιο εγκυμονούσε μεγάλους κινδύνους, επειδή είχε διεξαγάγει πολλούς πολέμους και είχε αποκομίσει μεγάλη πείρα απ' αυτούς. Έτσι, γύρισαν πίσω και διαλύθηκαν, τραβώντας για τους τόπους τους, και οι Ρωμαίοι και οι Αλανοί. Οι Λατίνοι, όμως, ακολουθώντας τον καισαρά Ροντέριο και επιδόθηκαν σε λεηλασίες των πόλεων που είχαν απομείνει στους δυστυχώς Ρωμαίους, στρέφοντας την πολεμική ορμή τους εναντίον αυτών που τους κλέσαν, με την πρόφαση ότι δεν πληρώθηκαν τους καθορισμένους ετήσιους μισθούς τους από το βασιλικό ταμείο. Επομένως, για να μην πενθούν, έπρεπε να επέσουν σ' αυτούς που τους είχαν καλέσει, αλλά δεν εκπαίρσαν τις υποσχέσεις τους. Κι έβλεπε να διαπαίζονται οι περσιούς των ταλαιπωρημένων Ρωμαίων, και να προσβάλλονται οι γυναίκες και οι κόρες τους, και οι γέροντες και οι ιερείς να σέρνονται σιδηροδέσμιοι και να υπομένουν αμέτρητες τιμωρίες και εξευτελισμούς, που συνεχώς επισυρούσαν κατά των δύστηνων εκείνων οι εχθρότατοι Λατίνοι. Κι σφάζει, συχνά να απολούνται με θάνατο αν δεν αποκλείωνταν κρυμμένοι θησαυροί. Και όσα τα φαινόμενα όλα, αυτά γίνονταν, απομύθωντας εντελώς γυμνοί. Όσοι, όμως δεν είχαν τη δυνατότητα να εξαγαράσουν τη ζωή τους, αυτοί ακρωματίζονταν σε διάφορα σημεία του σώματός τους και εμφάνιζαν ένα ελεεινό θέαμα στους δρόμους, ζητώντας να τους δώσει κανείς ένα κομμάτι ψωμί ή κάποια ελεημοσύνη, και δεν τους απέμενε τίποτα άλλο παρά μόνο να περιφέρονται και να δηλούνται τα πόδια τους και να κλαίει.
- (Νικηφόρος Γρηγόριος, Βυζαντινού Συγγραφέας, Ρωμαϊκή Ιστορία Α' Περίοδος 1204-1341)

Ομάδα 2^η

Είσοδος του Ανδρόνικου Γ' στην Κωνσταντινούπολη – Τα δεινά του εμφύλιου πολέμου

- Πώς να περιγράψει κανείς την εμφύλια σύγκρουση όλων των Ρωμαίων και ιδιαίτερα των κατοίκων της βασιλεύουσας; Γιατί η διαφορά των δύο βασιλέων αποξένωσε, όπως ήταν φυσικό, και τους υπηκόους μεταξύ τους και τους ξεσημάχων τον έναν εναντίον του άλλου, τέκνα, δηλαδή εναντίον γονέων, και γονείς εναντίον τέκνων, αδελφούς κατά αδελφών, και γειτονες κατά γειτόνων, και το κυριότερο, επισκόπους και πρεσβυτέρους κατά επισκόπων και πρεσβυτέρων, και μοναχούς κατά μοναχών. Και αν ο βασιλιάς, με τη φιλάνθρωπη διάθεση που τον διέκρινε, δεν αναγκαζόταν την ορμή των αρπακτιών και του όχλου, ίσως και τα ιερά και τα σπία όλα της πόλης να είχαν γίνει τροφή για σκυλιά. Ίσως και να γινόταν φονικό μεγάλο, επειδή ο ένας ήθελε να εκδιχθεί τον άλλον, που τον είχε πειράξει στη διάρκεια της διαμάχης εκείνης. «Γιατί αν ενών», είπε ο βασιλιάς, «παράλλαξε από κάθε κατηγορία αυτούς που χρησιμοποιούσαν γλώσσα υβριστική και σύμψων επίβουλο κέρδος εναντίον μου, πολύ περισσότερο εκείς πρέπει να κάνετε το ίδιο στους συνδικαίους, επειδή φανερά οφείλτε να μισείτε εμένα, και αφετέρου έχετε ότι ο φόνος ενός υπηκόου δεν θα έχει την ίδια κατάληξη με αυτήν που θα έχει η θανάτωση του βασιλέα»
- (Νικηφόρος Γρηγόριος, Βυζαντινού Συγγραφέας, Ρωμαϊκή Ιστορία Α' Περίοδος: 1204-1341)

Ερωτήσεις

- Τι ιστορικές πληροφορίες αντλείτε από τη πηγή;
- Για ποιους λόγους ο αυτοκράτορας προσέλαβε ξένους μισθοφόρους;
- Πιστεύετε ότι ήταν σωστή η απόφαση αυτή;
- Ο εκβιασμός των Καταλανών μισθοφόρων προς την ηγεσία του Βυζαντινού κράτους και η ληστρική δράση τους εις βάρος των κατοίκων του Βυζαντίου, πιστεύετε ότι αποτελούν δείγματα αδυναμίας του κράτους και απώλειας της κυριαρχίας του στην επικράτεια του; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
- Πιστεύετε ότι ο εμφύλιος πόλεμος μεταξύ του Ανδρόνικου Β και του Ανδρόνικου Γ' δίχασε τον Βυζαντινό λαό;
- Πως περιγράφει ο συγγραφέας αυτό τον εμφύλιο;
- Αξιολογώντας τις ιστορικές σας γνώσεις πιστεύετε ότι οι εμφύλιοι πολέμοι και οι δυναστικές διαμάχες των Βυζαντινών συνέβαλαν καθοριστικά στην περαιτέρω αποδυνάμωση του κράτους;

Ερωτήσεις

- Τι παρατηρείτε στους τρεις χάρτες σχετικά με την εξάπλωση των Τούρκων;
- Σε ποιους λόγους οφείλεται η ασαμιάτη Τουρκική προέλαση στα βυζαντινά εδάφη της Μικράς Ασίας και των Βαλκανίων;
- Για ποιο λόγο οι Βυζαντινοί δεν μπόρεσαν να ανακόψουν την επιτυχή πορεία των Οθωμανών Τούρκων στη Μικρά Ασία και στη Βαλκανική χερσόνησο;
- Πιστεύετε ότι η οικονομική και πολιτική αστάθεια του Βυζαντινού κράτους συνέβαλε στην επιτάχυνση της εξάπλωσης των Οθωμανών Τούρκων στη Βαλκανική χερσόνησο;

Ομάδα 3^η

- Το επόμενο καλοκαίρι το 1452 ο Μωιάμεθ, ο γιός του Μουράτ, αφού παρασκεύασε όσο μπορούσε περισσότερο αβέσθη στην Ασία, άρχισε να κτίζει στην ευρωπαϊκή ακτή, κοντά στην Προποντίδα, στον βόσπορο, στο στενότερο σημείο μεταξύ της Ασίας και της Ευρώπης, μια μικρή πόλη που ονομάζεται Λαϊμοκοπή (Ρούμελι Χιάφρ). Εδώ συγκέντρωσε τους πάντες, από Ασία και Ευρώπη, και αφού χώρισε την κωμόπολη σε τμήματα και ανέθεσε στους στρατηγούς και τους υπαρχηγούς την ευθύνη της οικοδόμησής τους συνέχισε τις εργασίες. Αυτό το έκανε για να έχει ασφαλές το πέρασμα προς την Ασία και για να μην είναι δυνατό στους Δυτικούς να του δυσκολεύουν με πολεμικά πλοία τη διάβαση και να προκαλούν περιπλοκές στις ασιατικές του υποθέσεις. Η κωμόπολη αυτή επρόκειτο να του φανεί ιδιαίτερα χρήσιμη και στην πολιορκία της Κωνσταντινούπολης. Εκτιμή ακόμη τρεις πύργους, τους μεγαλύτερους απ' όλους όσους έβλεπε. Τους δύο με μέτωπο προς το εσωτερικό, για να εξασφαλίζουν την άμυνα εναντίον όσων πλησίαζαν προς τη θάλασσα. Ενώ τον τρίτο, τον παραθαλάσσιο, τον ύψιστο τεράστιο. Οι πύργοι είχαν μολύβδινη στήλη. Το πλάτος του τεύχους που τους περιέβαλλε ήταν εικοσιδύο πόδια (7 μέτρα), των πύργων όμως μεγαλύτερο, τριάντα (9 μέτρα). Όταν, σε τρεις μήνες υψώθηκαν τα τείχη, έκανε αμέσως επιδρομή στην περιοχή της Κωνσταντινούπολης κηρύσσοντας τον πόλεμο.
- (Λαόνικος Χαλκοκονδύλης, Αποδείξεις Ιστοριών)

Ομάδα 3^η

- Στην αρχή της επόμενης άνοιξης, όταν ο καιρός καλύτεραζε, ο Μωιάμεθ, ο γιός του Μουράτ, ξεκίνησε εκστρατεία εναντίον της Κωνσταντινούπολης σύμφωνα με την προηγουμένη πρόθεσή του, αφού είχε παρασκευάσει η τεταμένη Λαϊμοκοπή στην Προποντίδα. Κατά τη διάρκεια του χειμώνα είχε στελεί εντολές, σε όλες τις παραλιακές περιοχές της Ασίας και της Ευρώπης να ναυπηγηθούν πλοία, πολεμικά και συνοδείας. Έφτιαξε ακόμη τη μεγαλύτερη, απ' όσα έβλεπε, κανόνα που είχαν κατασκευαστεί μέχρι τότε. Όταν του φάνηκε πλέον κατάλληλος ο καιρός για να ξεκινήσει την εκστρατεία, έστειλε πρώτα τον στρατηγό της Ευρώπης, τον Καρσιτά, να οδηγήσει από τις ευρωπαϊκές επαρχίες στην Κωνσταντινούπολη τα στρατεύματά του, τα κανόνια, τις πολιορκητικές μηχανές και βάρη τα μεγάλα κανόνια. Αυτό το κανόνι το έφεραν εβραίοινα βόλγα βοσίων και 2.000 άνδρες. Λίγο αργότερα προέλασε και ο ίδιος ο σουλτάνος και παράγγειλε το σπρώξιμό του από τη μία θάλασσα μέχρι τη παρυάλη της Προποντίδας μέχρι την ακτή του Κεράτου κόλπου). Δεξιά από τον σουλτάνο και μέχρι τη Χρυσή Πύλη, στρατοπέδευαν όλα τα στρατεύματα από την Ασία. Στην αριστερή πλευρά, προς την πύλη που αποκαλούνταν Ξάνθη, στρατοπέδευαν οι μονάδες από την Ευρώπη. Στη μέση στρατοπέδευαν ο ίδιος ο σουλτάνος με τους γενίταρους και τις μονάδες της Πύλης, που συνήθιζαν να στήνουν τις σκηνές τους κοντά στη δική του. Ο Ζαγανός, συγγενής του σουλτάνου, στρατοπέδευσε στην απέναντη πλευρά, πάνω από την πύλη του Γόλασι. Λέγεται ότι όλες οι στρατιές ήταν περίπου 400.000, ενώ τα υποζύγια διπλάσια. Οι Τούρκοι θεωρούν ουσιαστικά να έχουν στα στρατόπεδά τους, υποζύγια πολύ περισσότερα από ανθρώπους, ώστε να μεταφέρουν επαρκή εφόδια. Μόνο αυτοί, από όλους τους ανθρώπους που έβλεπε, προνοούν, ώστε να είναι αυτάρκεις σε εφόδια σπουδαιότερα εκπαρτέοντων. Έχουν μαζί τους, πάμπασιας, καρφές και μουλάρια με τα υπάρχοντά τους. Λίγο μετά την άφιξη του σουλτάνου έφθασε και ο στόλος του: ως τριάντα μεγάλα πολεμικά πλοία και περίπου διακόσια μικρότερα.
- (Λαόνικος Χαλκοκονδύλης, Αποδείξεις Ιστοριών)

Ερωτήσεις

- Τι ιστορικές πληροφορίες αντλείτε από τη πηγή;
- Πότε ξεκίνησαν οι προετοιμασίες για την πολιορκία της Κωνσταντινούπολης;
- Ποιες ήταν οι προετοιμασίες των Τούρκων για την πολιορκία της Κωνσταντινούπολης;
- Διαβάστε και σχολιάστε τη πηγή.
- Ποιες ήταν οι ενέργειες των Οθωμανών Τούρκων για την πολιορκία της Κωνσταντινούπολης;
- Τι συμπεράσματα βγάλατε σχετικά με τις στρατιωτικές τους δυνάμεις και το πολεμικό τους υλικό;
- Πιστεύετε ότι η αριθμητική υπεροχή και το υπερωζύχονο για την εποχή πολεμικό υλικό των Τούρκων συνέβαλε καθοριστικά στην άλωση της πόλης;

Ερωτήσεις

- Να περιγράψετε τι βλέπετε στην εικόνα;
- Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις σχολάστε και αναλύστε την εικόνα. Σε ποιο στάδιο της πολιορκίας αναφέρεται η εικόνα; Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και το σχολικό βιβλίο.
- Πιστεύετε ότι αυτή η στρατηγική κίνηση υπήρξε καθοριστική για την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Κατασκευή χρονογραμμής

- Να κατασκευάσετε μια χρονογραμμή όπου θα αναφέρετε τις σημαντικότερες μάχες των Οθωμανών Τούρκων σε Μικρά Ασία και σε Βαλκανική χερσόνησο. Να καταγράψετε πότε έγιναν οι μάχες αυτές και ποιοι συμμετείχαν σε αυτές καθώς και τις συνέπειες που είχαν για τους λαούς των Βαλκανίων. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και το σχολικό βιβλίο.

Ομάδα 4^η

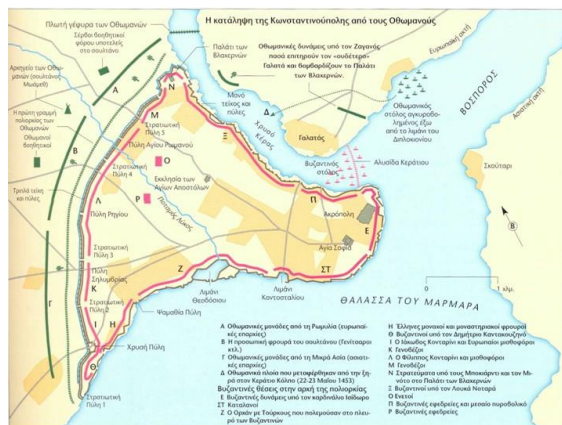
- Οι Έλληνες όταν αντιλήφθηκαν ότι ο σουλτανικός στόλος έπλεε εναντίον τους, ένωσαν με αιδερμένα αλυσίδα την απέναντι πόλη με τα τείχη της Κωνσταντινούπολης, κοντά στην περιοχή της ακρόπολης. Επίσης, συγκέντρωσαν πίσω από την αλυσίδα όσα πλοία έτυχαν να βρίσκονται εκεί, είτε ως σύμμαχα, για να λάβουν μέρος στις πολεμικές επιχειρήσεις, είτε για εμπορικούς λόγους. Με αυτόν τον τρόπο σκόπευαν να εμποδίσουν τον σουλτανικό στόλο να μπει στο λιμάνι που εκτείνεται, προς το εσωτερικό, σε μήκος 80 σταδίων παράλληλα με την πόλη και 150 σταδίων πιο μέσα (7 χιλιόμετρα). Το τείχος, σ' αυτό το μέρος της πόλης, δεν είναι πολύ ισχυρό και ούτε ρεύματα ισχυρά υπάρχουν, ώστε να προκαλούνται προβλήματα στα παραπλέοντα πλοία. Από την πλευρά της ξηράς η πόλη έχει δύο τείχη. Το ένα είναι μεγάλο και αξόλογο. Το άλλο, το εξωτερικό, είναι μικρότερο και υψώνεται πάνω από την τάφρο. Η τάφρος είναι κατασκευασμένη με πέτρες και έχει πλάτος ενός πλάνου (30 μέτρα). Μετά από σύσκεψη ο βασιλέας και οι Έλληνες αποφάσισαν να παραταχθούν και να δώσουν τη μάχη έξω από το εξωτερικό τείχος που δέσποζε στην τάφρο, όπως είχε συμβεί και κατά την πολιορκία της πόλης από τον Μουράτ.
- (Λαόνικος Χαλκοκονδύλης, Αποδείξεις Ιστοριών)

Ομάδα 4^η

- Μέσα στην πόλη βρίσκονταν 4.937 άντρες χωρίς να υπολογίσουμε τους ξένους, που ήταν μόλις 2.000. αυτό το ξέρω καλά επειδή, σύμφωνα με διαταγή του αυτοκράτορα, όλοι οι δήμαρχοι και οι στρατηγοί κατέγραψαν με ακρίβεια όσους λαϊκούς και κληρικούς μπορούσαν να φέρουν όπλα μέσα στα φρούρια, καθώς και το είδος του οπλισμού που διέθεταν για την άμυνα τους. Κάθε δήμαρχος παρέδωσε στον αυτοκράτορα τον κατάλογο της περιοχής του. Τότε εκείνος με κάλεσε και μου είπε: «Αυτή η δουλειά είναι δική σου επειδή απαιτείται προφύλαξη και εχεμύθεια. Πάρε λοιπόν τους καταλόγους και πήγαινε στο σπίτι σου για να σημειώσεις πόσους άντρες έχουμε και τι όπλα διαθέτουμε, δηλαδή ασπίδες, τόξα και τηλεβόλα». Αφού εκτέλεσα τη διαταγή του παρουσιάστηκα μπροστά του και του έδωσα λυπημένος τον κατάλογο. Έτσι μόνο εκείνος κι εγώ ξέραμε τον ακριβή αριθμό των στρατιωτών.
- (Γεώργιος Φραντζής, Το χρονικό της πολιορκίας και της άλωσης της Κωνσταντινούπολης)

Ερωτήσεις

- Τι ιστορικές πληροφορίες αντλείτε από τη πηγή;
- Ποιες ήταν οι ενέργειες των Βυζαντινών για την αποτελεσματικότερη άμυνα της πόλης;
- Αναλύστε την αμυντική οχύρωση της πόλης σε ξηρά και θάλασσα;
- Ποιος ήταν ο πληθυσμός της Κωνσταντινούπολης στις παραμονές της άλωσης;
- Σύμφωνα με τις ιστορικές σας γνώσεις σε ποιους παράγοντες οφείλεται η δραστική μείωση του πληθυσμού της Κωνσταντινούπολης;
- Τι συμπεράσματα βγάξετε για τον αριθμό των υπερασπιστών της Κωνσταντινούπολης συγκριτικά με τις δυνάμεις των Τούρκων;

Ερωτήσεις

- Περιγράψτε τη διάταξη των αντιπάλων;
 - Ποιες οι θέσεις των Βυζαντινών και ποιες των Τούρκων;
 - Αξιολογώντας τις ιστορικές σας γνώσεις χρησιμοποιώντας και το σχολικό βιβλίο αναφέρετε τα στάδια της πολιορκίας της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους.
-
- Περιγράψτε τι βλέπετε στην εικόνα.
-
- Σύμφωνα με τις ιστορικές σας γνώσεις ποιος είναι ο άνδρας που βρίσκεται πάνω στο άλογο; Σε ποιο ιστορικό γεγονός αναφέρεται η συγκεκριμένη εικόνα;
-
- Με ποιους τρόπους προσπάθησαν οι τελευταίοι αυτοκράτορες του Βυζαντίου να αντιμετωπίσουν τους Τούρκους και ποια ήταν τα αποτελέσματα των ενεργειών αυτών;

Βιβλιογραφία- Ιστογραφία

- Γεώργιος Φραντζής, Η Πόλις εάλω, Το χρονικό της πολιορκίας και της άλωσης της Κωνσταντινούπολης, εκδόσεις Α.Α. Λιβάνη
- Λαόνικος Χαλκοκονδύλης, Βυζαντίου Άλωσις, Αποδείξεις Ιστοριών, Μελέτες για τη Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Ελληνική Ιστορία 7, Α. Χαρίσης
- Νικηφόρος Γρηγοράς, Βυζαντινοί Συγγραφείς, Ρωμαϊκή Ιστορία Α' Περίοδος: 1204-1341, Νέα Σύνορα- Λιβάνη
- <http://www.phorum.gr/viewtopic.php?f=51&t=62637&start=15>
- http://www.sqilmetikaite.gr/2013/06/blog-post_5029.html
- [http://www.wikwand.com/en/%CE%86%CE%BB%CF%89%CF%83%CE%B7_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9A%CF%89%CE%B0%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%B0%CF%84%CE%B9%CE%B0%CF%80%CF%80%CE%BF%CE%B8%CF%87%CF%82_\(1453\)](http://www.wikwand.com/en/%CE%86%CE%BB%CF%89%CF%83%CE%B7_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9A%CF%89%CE%B0%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%B0%CF%84%CE%B9%CE%B0%CF%80%CF%80%CE%BF%CE%B8%CF%87%CF%82_(1453))
- <http://history.gymelliniko.blogspot.gr/2013/03/14-15.html>
- <http://www.slideshare.net/roulatsolaki1/ss-31960326>
- <http://www.slideshare.net/rimike/3s-45384125>
- <http://www.nafemporiki.gr/story/955063/epeteiaki-proboli-ntokimanter-gia-tin-alosi-tis-konstantinoupolis>
- <http://gregzet.pbworks.com/w/page/6694996/%CE%A7%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%85%CF%82>
- Τελευταία επίσκεψη ιστοσελίδων στις 20/5/2016

Τέλος

Σας ευχαριστώ για τη προσοχή σας!